

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrunden for lovforslaget

De frie kostskoler

Folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler betegnes samlet som frie kostskoler, og disse skoleformer har været i et lovfællesskab siden den såkaldte højskolelov af 1970. De frie kostskoler betegnes normalt som 3 skoleformer, idet husholdnings- og håndarbejdsskolerne til sammen udgør én form, og selv om der er en række forskelle mellem skoleformerne, har de det til fælles, at de er frie skoler oprettet på privat initiativ og i dag selvejende institutioner ud fra et selvvalgt værdigrundlag. Skoleformerne har et fælles historisk udspring i folkehøjskolen fra midten af 1800-tallet, og de knyttes sammen af kostskoleformen som det fælles bærende princip. Der gælder i hovedtræk de samme regler og den samme tilskudsordning for alle tre skoleformer, og de forskelle, der er mellem skoleformerne, må betegnes som variationer over det samme regelsæt.

Folkehøjskolerne

Folkehøjskolen har en særlig placering i det danske undervisningssystem. Den er på den ene side en del af skolesystemet og på den anden side en fri skoleform, der ikke kan sammenlignes med nogen anden dansk institution. På grund af kostskoleformen, hvor almen og faglig oplysning sammen med et intensivt samvær udgør et unikt læringsmiljø, har det offentlige i næsten 150 år støttet folkehøjskolen økonomisk. Lovforslaget lægger op til, at skoleformen også i fremtiden skal bestå og modtage støtte til det brede og almene oplysningsarbejde.

Samfundet står i disse år over for store strukturændringer. Danmark er blevet en del af verdenen, og verden er en del af Danmark. Folkehøjskolen har tidligere vist, at den i perioder med store samfundsmæssige ændringer, har særlige muligheder for at oplive og oplyse mennesker med meget forskellige forudsætning-

ger, så de får lyst og evne til at tage hånd om eget liv og engagere sig i større fællesskaber.

Det offentlige støtter rammerne for højskolevirksomheden og overlader udformningen af den brede almene oplysning til skolerne. Til gengæld for denne frihed forventes det, at skolerne i samme grad er åbne over for alle med forskellige forudsætninger, og at skolerne tydeligt markerer de ideer og værdier, som enhver fri skole bygger eksistensen på.

Formålet med dette lovforslag er at fastsætte de fremtidige rammer og vilkår for de offentligt støttede frie kostskoler. Navnlig er der behov for at præcisere og justere folkehøjskolernes vilkår og placering i det danske uddannelsesbillede som frie skoler med et selvvalgt værdigrundlag. Folkehøjskolerne tilbyder på grundlag af deres individuelle værdigrundlag kurser, der skal have et alment sigte, som styrker elevernes personlige, faglige og almene kvalifikationer og dermed forbedrer deres muligheder dels for at gå videre i uddannelsessystemet, dels for at deltage i samfundslivet.

Som grundlag for udarbejdelsen af dette lovforslag modtog undervisningsministeren den 29. april 1999 rapporten »Folkehøjskolens fremtid«, som var udarbejdet af ministerens højskoleudvalg. Hovedbudskaberne var, at undervisningen skal gøres mere almen, at den enkelte højskole skal gøre værdigrundlaget mere klart og på baggrund heraf foretage en selvevaluering, der skal være offentlig tilgængelig. Højskoleudvalget stillede 24 forslag og henstillinger om ændrede vilkår for opnåelse af statsstilskud.

I kommissoriet for udvalgsarbejdet var det fastlagt, at udvalget skulle arbejde ud fra den gældende lovs formålsbestemmelse og inden for den eksisterende økonomiske ramme for højskolerne.

Forud for udvalgets arbejde havde undervisningsministeren udarbejdet en redegørelse om folkehøjskolerne til Folketinget i december 1997. Den blev drøftet den 16. januar 1998 (der henvises til Folketingstidende 1997/98, 1. samling, FF. sp. 2227, 2349, 2887). Alle partier støttede ministerens forslag om et udvalg, der skulle drøfte højskolernes fremtidige samfunds-